

זמנים לשבת קודש

הקלחת הנרות	4.23
חצות היום והלילה	11.23
עלות השחר	4.17
נץ החמה	5.45
סוף זמן קרי"ש	7.49 - ב' 8.33
סוף זמן תפילה	9.30
שקיעת החמה	5.01
מוצאי שבת	6.14

דמותה לתמר

ג'ריו קס"ה - שנה ו' - נח תש"ע

י"ד ט"ו

התאחדות אברכים "ויואל משה" ד' סאטמאר

נתייחס ע"כ כ"ח מרן רבינו ז"ל
בנשיאות כ"ח מרן רבינו שלום א'
בעה"ק ירושלים הנכבד

מגיד תעלומה

נבקעו כל מעיינות התהום אף במקום שלא היה מבול

ויסכרו מעינות תהום פרש"י נשתיירו מחוץ לצורך העולם כמו חמי טבריא. וא"ל למ"ד לא ירד מבול לארץ ישראל מהיכן באו חמי טבריה לשם והלא מא"י היא, אלא י"ל יש מעינות תהום בכל העולם וכתב נבקעו כל מעינות תהום ואף בארץ ישראל משמע ומשם נשאר חמי טבריא. (חזקוני)

מתי נבראה הקשת

בענין אות הקשת שנתן הקב"ה לנח ולבניו, להבטיחם שלא יבא עוד מבול, והוא כי הקשת הוא דבר טבעי, יתלד מנחשיות השמש והכאן נצוצין בדבר הלח, כמו שראינו אותו מתהווה מהכאן ניצוץ השמש על כלי המים, שיתרשם שם השמש בעגול ובמראיו, והוא ענין הקשת ועליו אמר הנביא כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם, עד שאז"ל שהקשת הוא א' מהדברים שנבראו ע"ש ביה"ש, ומה א"כ אות הברית הזה שנעשה לנח ולבניו להבטחה, והרא"ע כתב שאולי נתחזק אז נצוץ השמש ואורו, ומי יתן ואדע והיה לכבו זה כי הוא לא כן ידמה ולכבו לא כן יחשוב, שיתחדש דבר אחר הבריא לא בגרם השממי ולא בנצוצו שהוא מקרה דבק בו. והרמב"ן כתב ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלחט השמש באור הלח יתלד הקשת כי בכלי המים כשישימו נגד השמש יתחדש כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין שהענין כך כי אמר את קשתי נתתי בענן, ולא אמר אתן, ומלת קשתי תורה, שכבר היה לו קשת וכו'. והיה דעת הרב בזה שלא נתחדש שם דבר אבל שלקח השם לאות ענין הקשת שכבר היה מתחלת הבריאה, ושהוא כמו עד הגל הזה ועדה המצבה ושבע הכבשות אשר היו לעדה, וכן הוא דעת הגאון רבינו סעדיה, וכבר הרחיקו הראב"ע, וראוי להרחיקו כי הגה הברית והאות שנתן עליו בכל מקום, א"כ שיהיה כי אם בהתחדש שם דבר, יהיה משם והלאה לאות, ומה שהיה כבר היה, ואין יהיה אות. ואמנם העדים שהביא הרב לנגד זה המה יעמדו נגדו, לפי שהגל והמצבה אז נעשתה לשעתה להיותה אות בדבר, וכן השבע כבשות שהציב לבדנה להיותה לאות ועד, כי מבלי חדוש דבר מה א"כ שיפול שם אות, ואין לא יהיה הקשת כן. (אברבנאל)

'עלה זית טרף' שהיה העלה טרף ושביר

וידע נח כי קלי המים, על ששהתה לבא עד הערב, ולמ"ד לא ירד מבול לארץ ישראל היאך ידע נח בהבאת העלה שקלו המים היה לו לספק שמה מא"י הביאתו, או שמה צפה על פני המים לקחתו, אלא י"ל ניכר היה שלא הביאתו ממקום רחוק, שהרי טרף כתיב לשון חטיפה שחטפתו מן האילן, וחטיפתו מעידה עליו, שאילו מצאתו על פני המים כדרך שאר עליו שנושרין מן האילן על ידי רוח לא היה טרף, אלא שלם, וכן התרגום מוכיח תביר מוחת בפומה. (חזקוני)

מילי מעלייתא

רוח המקום והבריות נוחה הימנו

אלה תולדות נח נח. רמז למה שאחז"ל (אבות פ"א מ"ב) כל שרוח הבריות נוחה הימנו וכן בהיפוך, נמצא הנח לבריות יולד מזה שיהיה נח לשמים נמצא אלה תולדות נח התולדות של נח הוא נח השני כנ"ל וק"ל. חתם סופר

פי' 'צדיק תמים'

אלה תולדות נח נח איש צדיק וגו'. פירש"י יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי בדורו ה' צדיק וכו'. וי"ל דפליגי בפלוגתא דר"י ור"נ בפרק הזורק (שבת צח:) בפסוק ויחרו יהיו תמים על ראשו מ"ד הקרשים עובין אמה מלמטה ואמה מלמעלה וס"ל תמים כמשמעו ה"נ צדיק תמים ואידך ס"ל מלמטה עובין אמה וכולין והולכין עד כאצבע ותמים הוא מלשון תמו נכרתו ה"נ הפירוש איש צדיק תמים ה' בדורותיו דהיינו שה' צדקתו כלה והולך בדורותיו דאברהם כבר נולד בסוף דורותיו דכשמת נח ה' אברהם אע"ה בן נ"ח שנים ואז כבר כלה והלך צדקתו בדורותיו לא נחשב שרוגת הבושם

אף אם יש דורשין אותו לגנאי, עדיין יש לדורשו לשבח אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים ה' בדורותיו. פרש"י יש דורשין לשבח וכו' ויש דורשין לגנאי וכו', ראיתי רבים מקשין על היש דורשין לגנאי, אם יש לדורש לשבח אמאי דרשו לגנאי, ונ"ל דלא קשה מידי דלהורות לנו בא, אם לגנאי טפי הוי להו למידרש לשבח, דאף אם אנו רואין איזה צדיק שיש איזה חסרון מועט במדותיו עם כל זה אין לנו לומר מכאן כי לא צדיק יחשב עבור זה, שהרי נח שהתורה העידה עליו צדיק תמים ה' בדורותיו עם כל זה נזכר לדורש עליו לגנאי ואפילו הכי הוי צדיק.

ויואמר 'אל לבו' ע"ד החודש אשר בדה ירבעם 'מלבו' ויואמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל וגו'. יש לדעת דתיבת ויואמר יורה לאמירה בעל פה, ומאי זה דכתיב אל לבו, ועוד קשה הלא שבועה בלב לא הוי שבועה (שבועות כ"ז), דלכאט בשפתים כתיב. ויש לומר שהש"י הסתכל אז מה שיהיה בסוף בעו"ה, דירבעם בן נבט שהחטיא את העולם על ידי החודש אשר בדה מלבו (מלכים א' י"ב ל"ג) בירח בול עיין בספר בני יששכר במאמר חודש מרחשון (מאמר א' ארת ב'), ומה פשתה המספחת אחר כך אפילו למלכי יהודה, וח"ו נתחייב העולם כו', כי קיום העולם הוא ע"י ישראל, והשם יתברך ברוב חסדו נשבע אז לא אוסיף. והוה פירוש הפסוק ויואמר ד', היינו אמירה ממש באמירה בפה כביכול, אל לבו, היינו בשביל הדבר אשר יהי' בחדש אשר בדה מלבו, בירח בול, וח"ו יתחייבו כלי, מכל מקום לא אוסיף וכו'. וסמך לדבר, כי סופי תיבות כי יצר לב האדם רע, איתיות ירבעם (והרמז בס"ת היינו שהש"י ראה בתחלה מה יהי' צמצם דוד בסקו).

מלחמות ה'

נח לא יצא מן התיבה עד שאמר לו הקב"ה, רמז לאיסור לצאת מהגלות שרם הזמן

הנה טעם מאסרו בתיבה היה מפני מי המבול, ואמנם אף אחר שפסק המבול ויבשה הארץ, וכבר עברו י"ב חדשים שנגזרה עליו להיות נאסר בתיבה כמבואר בחז"ל, מ"מ לא רצה לצאת אלא ברשות, כמפ' במד"ר קהלת אמר נח כשם שלא נכנסתי בתיבה אלא ברשות, כך אין אני יוצא אלא ברשות, ואפשר דעשה כן נח להורות דרך לדורות העתידים, לעמוד בגסיון כיר"ב, דאע"פ שנתוודע לו ע"י שליחות היונה שחרבו פני הארץ אבל כיון שהבוי"ת צוהו להיות נאסר בתיבה, אינו רשאי לצאת מעצמו עד שישלח דברו ויוציאהו ממאסרו, דענין נח הוראה לדורות הגלות, אם רוח המושל יעלה עליך שיהיו ישראל בגלות תחת ממשלת האומות, מקומך אל תנח, שאין רשאי לעשות שום פעולה אנושית לצאת מן הגלות אלא ברשות הקב"ה, ויתורץ בזה קושיית המפרשים על הפסוק וידבר אלוקים אל נח לאמור צא מן התיבה, ותיבת לאמר מיותר דלמי נצטוו לאמר, גם מדוע לא כתוב לאמר בצויו ביאתו אל התיבה, ולדרכינו הכונה לאמר לדורות הבאים, כמו שנדרש בכמה מקומות לאמר לדורות, ואף זו הוראה לדורות, מה שהוצרך לצויו צא מן התיבה, ולא הורשה לו לצאת מעצמו, כמו"כ בדרות הגלות מושבעים אנו שלא לצאת מעצמינו אלא ברשות הקב"ה כמש"כ לאמר לאסורים צאו ועד אז אסור לעשות שום פעולה בעצמינו. וז"ש במד"ר קהלת החכמה תעזו לחכם זה נח, מעשרה שליטים מ' דורות מאדם ועד נח, ומכולם לא דברתי עם א' מהם אלא עמך שנאמר וידבר אלוקים אל נח צא מן התיבה וכמו שכתב בנז"ק שכן נתייחדה אליו הדיבור בלשון חיבה שנאמר וידבר אלוקים אל נח, ובכולן לא אמר דיבור אלא אמירה, ואף נח לא זכה לזה אלא ביציאתו מן התיבה וזכה לזה לצד שמעמד בנסיון, וע"כ היה הדיבור אליו מהבוי"ת בלי שליח, ולדברינו יבואר ג"כ שלא רצה נח לצאת מן התיבה עד שישמע מהקב"ה לבדו בלי שליח שהורשה לו לצאת, וזה היה הוראה על לדורות באולה האחרונה דעד שלא ישמעו מפי הקב"ה לבדו אינם רשאים לצאת. וגאולה העתידה יהיה על בחינה זו ע"י הבוי"ת לבדו ולא ע"י שלוחי בוי"ד כדאי' במדרש, ופדויי משה ואהרן לא נאמר אלא ופדויי ה' יושבו וכו', לשעבר היתם נושעים ע"י בוי"ד לפיכך לא היתה גאולה עולם, אבל לעתיד ע"י הקב"ה לבדו תהיו נגאלים ויהיה גאולת עולם, ויעמדו ישראל בנסיון כמבואר בילקוט ישעי' שלא ישמעו לדברי הנביאים ואבות העולם שיבואו לנחמם, עד שיבוא הקב"ה לנחמם שנאמר נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים. (דברי יואל)

סדר הלימוד לפרשת פ' לך - מסכת יומא

יום	א	ב	ג	ד	ה	ו	שבת
דף	יב:	יג:	יד:	יד:	יד:	יד:	חזרה

ומכל החי וגו' זכר ונקבה יהיו. לכאורה יהיו שפת יתר. גם להלן ואתה קח לך וגו' ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה. והיה למה לי, היה די לומר ואספת לך ולהם לאכלה. תו קשה על אומרו "לך" ולהם לאכלה, הא אמרו אסור לאכול קודם שיתן לבהמתו וכו'. ונראה דחדא מתורץ באיך, דמשום חשש שמא מאותן השנים שיביא אל התיבה ימותו ולא יתקיימו לחיות זרע, או המאכל יתקלקל ויתעפש, לזה הבטיח לו זכר ונקבה יהיו, יתקיימו בהוייתן יהיו, וכמו כן אמר לו קח לך מכל מאכל וגו' ואספת אליך "והיה" לך, בהוייתן יהיו ולא יתעפשו ולא ירקבו, וכפירוש רש"י ברית היה צריך על הפירות שלא יתקלקלו ולא ירקבו, אם כי בדרך הטבע היו מתעפשים ומתקלקלים, ועל כרחך אין זה אלא דרך נס. וזה שאמר הקב"ה לנח לך ולהם לאכלה, כי במה שנעשה על דרך נס, האדם קודם להבהמה לאכילה וכמו שכתב בספר יד אפרים באו"ח (סימן קפ"ז) עיי"ש והבן.

אלה תולדות נח נח איש צדיק וגו' את האלקים התהלך נח. יש לדקדק תיבת איש ל"ל והי די לומר נח צדיק וגו' גם להבין הרמז שכתב בבעל הטורים האלקים התהלך נח"ס"ת חכם מה הכוונה בזה, יתבאר כי הנה ידוע זאת שהעיקר הוא לידע ולהאמין שהכל היא

בהשגחה פרטיות מאתו יתברך והוא אחד מי"ג עיקרים להאמין שהבורא ברוך הוא, הוא מנהיג וגו' וסיבת כל הסיבות ולא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר ומה דכתיב וברכתך בכל אשר תעשה היא רק דברים ככתבם שהאדם לא יסמוך עצמו על הנס רק צריך עשי' מועטת ומלאכתו עראי והשי"ת ישלח את הברכה כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט והעיקר שיהי' תורתך קבע לקבוע עתים לתורה ולהאמין שהשי"ת יזמין לו פרנסתו והנה תיבת איש מורה למי שיודע בטוב העולם הזה כטעם איש האדמה, וזה"ש נח איש צדיק וגו' כלומר שהי' עוסק בטוב עוה"ז ואת האלקים התהלך נח שם רומז בס"ת חכם שהי' חכם בחכמת הטבע והנהגתה אעפ"כ את האלקים התהלך נח שהי' יודע שהעיקר הוא רק באלקים שהוא הבורא ומנהיג את העולם כולו ברצונו והכל הוא מאתו ית'. (קדושת יו"ט)

בא אתה וכל ביתך אל התיבה. איתא במדרש כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו, וצ"ב. ונ"ל לפרש דלכאורה למה הוצרך הקב"ה לצוותו עוד על ביאתו אל התיבה, ובכל"ה הי' נכנס ע"י שדחקהו המים, וכבר אמר לו ית' שינצל ממי המבול ע"י התיבה, ולמה הוצרך לציווי יתירה עוד, ע"ז מתרץ המדרש זש"ה כי צדיק ד' צדקות אהב ישר יחזו פנימו, שהבחי"ת רוצה להצדיק ברייתו ולזכותם, וע"כ הרבה להם מצות שעי"ז ישר יחזו פנימו שיוכלו לחזות בנועם ד' ע"י לבושי הנשמה הנעשים מקיום המצות. (דברי יואל)

לא יצא, וכאשר ראו האנשים שאינו יוצא נכנסו לחדר הפנימי ושאלו אותו למה אינו יוצא אמר להם כי אינו יכול להתפלל שם מחמת שנמצא שם איזה טומאה, וחפשו ולא מצאו מאומה, אמרו לו שלא מצאו, אמר להם אולי נמצא שם איזה ספר מספרי חיצונים וחפשו ומצאו שם ספר שמחברו הי' נחשד שהוא מכת ש"צ ימ"ש, והשליכו אותו החוצה ואז נכנס להתפלל.

☆☆☆

פ"א הי' על שבת אצל הרה"ק ר' שמעון שלמה אביו של הרה"ק ר' משה מסאווראן צצוק"ל, והדליק אז בעש"ק נר גדול שתדלק כל הלילה, ובאשמורות הבוקר כשעמד משינתו ורצה ללכת החוצה ראו הרה"ק ר' שמעון שלמה וב"ב כי ר' נחום הולך וממשיך הדרך כמו מי שהולך בחושך וקרוב שיפול, ושאל מדוע לא הדלקתם איזה נר שתדלק כל הלילה כי עתה חושך בבית ואין אני רואה היכן ללכת, והי' לפלא גדול בעיניהם ותיקף עשו דרישה וחקירה אודות זה, ויודע הדבר כי הנר נכבה בלילה וראה זאת הנכרי המשרת בבית והדליק את הנר ומחמת זה לא האירה הנר להרה"ק ר' נחום.

☆☆☆

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין צצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע אינו מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד, וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לכתוב ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שעי"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

☆☆☆

הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדינה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מירעוויטש צצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך גדול עבר על כל הכתבים, ואילו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמנם אלא השכינה מדברת מתוך גרונו זאת נתן רשות להדפיסם.

☆☆☆

נפטר י"א חשוון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל, מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, וספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נולד בשנת ת"צ לאביו רבי צבי הירש בן הרה"ק הצדיק נסתר ר' נחום גאון צצ"ל הנקרא "רבי אדם בעל שם", בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע"ה נכדת רבי יצחק שפירא אב"ד דק"ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב"ד הורדנא צצ"ל בעמח"ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על רש"י.

☆☆☆

בהיותו אברך קידו הבעש"ט הק' לדרך החסידות, ונעשה תלמידו המובהק, עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפשו למלא מקומו הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, עוד בחייו רבו ובהסכמתו נסע בתפוצות ישראל לקרב לבם לאביהם שבשמים, ואחר פטירת רבו התחיל בהנהגת עדתו מתחילה בעיר פראהביטש ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', רבים מצדיקי דורו השתופפו בצלו הטהור כעדותו של נכדו הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע "אצל זקני איז געווען איין אויבן- אן מיט ווייסע זשיפעצעס",

☆☆☆

פ"א כשהי' אצל הבעש"ט סעוד סעודה ביחד וקודם ברהמ"ז נטל הבעש"ט הכוס ובירך ברכת הזימון, אח"כ אמר הבעש"ט הגם כי אנתו רק שנים אמנם כשהי' צריך משה רבינו ע"ה להפסיק מלקבל הקעסט, ביקשה צפורה מאביה שירשה לו לאכול עוד סעודה אחת ועכשיו כוונתי הכוונה מה שכיון משה רבינו בסעודה הנ"ל לכן הגיע משה רבינו ונצטרף אתנו למזומן, - פ"א הי' על ציון של הבעש"ט בחורף והקור הי' גדול ועמד שם עם הפוזמקאות לבד זמן רב לערך ב' שעות, ושאלו אותו איך יכול לסבול קור כזה, השיב כי הבעש"ט המשיך לכאן אוריא דארץ ישראל ובארץ ישראל האויר חם.

☆☆☆

ידוע שעשה רבות למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבוים לכל א"א מישראל, מסופר שפעם אחת כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורר בני ישראל, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעמין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה והיות שהוא עוסק בפדיון שבוים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

☆☆☆

פ"א הגיע לאיזה עיר ולא הי' שם מקוה, שאל למה אין עושין מקוה, אמרו לו שאין להם מעות עבור מקוה, וגם

פ"א הי' באיזה מקום, ויחדו לו שם חדר מיוחד בשבילי, ובחדר החיצון היו שם האנשים משלו, ובבוקר כשהגיע זמן התפלה היו מחכים עליו שיצא עליהם כדי להתפלל, והוא

מערכות ישראל סבא

המערכה על טהרת החינוך בעיה"ק ירושלים תובב"א

רבי יוסף חיים להרצות את דבריו.

• **רבי יוסף חיים מפאר את המסיבות בבתי הכשרים**

ב'ההבצלת' של שנת תרס"ה גליין העשרים וארבע, מסופר שבחנות בנין התלמוד תורה במושב רחובות השתתף רבי יוסף חיים במסיבה, וגם דרש שם לכבודו של יום, ומן הענין גם להעתיק כאן קטע מתוך המאמר באחד הגליונות מכתב עת זה בשנת תרס"ח על פתיחת 'בית התבשיל' לילדי ובחורי התלמוד תורה 'עץ חיים' בירושלים:

היום שתי שעות קודם הצהרים נפתח 'בית התבשיל' לילדי התלמוד תורה הכללית, במעמד גדולי ונכבדי העדה, מזכיר 'עץ חיים' הציע בשם מרן סבא קדישא הגאון רבי שמואל סאלאנט, ובשם גבאי 'עץ חיים' הכללי לפני הגאון המפורסם מורינו הרב רבי יוסף חיים זאנענפעלד הי"ו, לפתוח את החגיגה, ויעמוד הרב המאור הגדול הזה וידרוש דרשו נחמד ויתאר את ערך המכון החדש הנוכחי, לחזק את נערי ובחורי חמד העניים מצוייני התורה במאכלים בריאים וטובים.

• **ר' יוסף חיים בראש הקרן למצוינות ת"ת עץ חיים**

גם כאשר יסד בשנת תרע"ג הנהיג הידוע מרוסיה רבי שמחה זעליג פרסיק, קרן מיוחדת למצוייני התלמוד תורה והישיבה 'עץ חיים', נתמנה רבי יוסף חיים יחד עם הגאון הגדול רבי חיים בערלין זצ"ל, שמיד עם עלייתו לארץ ישראל בשנת תרס"א הצטרף לאגודת 'שומרי תורה', בראש צוות הבוחנים שהורכב מרביי ירושלים, וזאת נוסף על מה שהתלמוד תורה ישיבת 'חיי עולם', שנוסדה בשנת תרס"ב ושאר תלמודי התורה שביירושלים, נתכבדו בהופעתו בשעה שקיימו בחינות מרכזיות לחניכיהם.

• **רבי יוסף חיים מבקר בישיבה הספרדית 'אוהל מועד'**

ולא רק מוסדות האשכנזים נהגו כן, גם חרדי הספרדים שהצטרפו למערכה והשתדלו לשמור על ערכי החינוך במסורותם ובטהרתם הציגו לפניו תכופות את בעיותיהם, וכאשר עדת החלבים ועולי

רוסיה בארץ ישראל יסדו את התלמוד תורה והישיבה 'אוהל מועד', הזמינו את רבי יוסף חיים למקום כדי שיווכח פנים אל פנים בטיב הלימודים ובעניינים הצריכות תיקון, ואכן הופיע רבי יוסף חיים, והציג ונהנה, וכביטוי על כך מסר להם המלצה חמה ומעודדת, וז"ל:

זכיתי לראות הישיבה הזאת בתחילת התיסודות ומצאתי בה שהתלמידים מתחנכים בה כראוי בלימוד בעיון ובבקיאות, והלואי יתרבו הנדיבים כדי להחזיק בישיבה הלזו תלמידים רבים, וכל מן דין סמיכו לנו, ושמה הראוי לה 'אוהל מועד' כי זה ממש נקראה שמה הראוי לה במקום שמרביצים בו תורה עם ראשית חכמה יראת השם בלי שום תערובת רוח חדשה כי אם במסורת אבותינו הקדושים ז"ל, והמתנדבים לדבר מצוה הרבה הלזו שאין לה שיעור, שכרם משלם בעולם הזה ובעולם הבא, וממש יש לומר שאין ערוך זולתה, יהי רצון שנוזכה לראות בהפרכת קרן התורה והיראה, בינו כנטיעים אלופינו מסובלים אין פרץ נכ"ו.

• **אנשי גרמניה מציעים את עצתם ושיטתם לאנשי ארה"ק**

בשלהי שנת תרס"ח כאשר העלתה 'התאחדות החרדים' שבגרמניה, שהיתה מתומכיה של אגודת 'שומרי תורה', הצעה שיזמינו את הרב ר' משה אויערבאך שהיה מראשי המחנכים המוכשרים בגרמניה, לנהל את בתי החינוך והתלמודי תורה במושב, שהתאגדו תחת השם 'צעה ישראל', ויחד עם זאת כדי לפעול להרחבת מוסדות החינוך שבעיה"ק ירושלים, שמח הגה"ק רבי יוסף חיים שמחה גדולה, על העזרה המושתת, למען הבטחת קיום צביון החינוך המקובל בירושלים, ובפרט בנוגע לצביון החינוך של בני המושבות, אך לעומת זה דאבה ליבו מאוד על התדרדרות החינוך בארץ הקודש עד שבאה לידי כך שהווקעו לעזרתם של דרי חוץ לארץ, ולשיטותיהם של אנשי גרמניה.

• **הגה"ק ר' יוסף חיים אינו שבע רצון משיטת אנשי גרמניה**

ואף שח רבי יוסף חיים לפני מקורביו, ואמר: 'אם אמנם חרדי גרמניה שלמים הם, ושיטת החינוך אצלם נעלה ויפה, בכל זאת אין היא רוחה מתאמת לארץ ישראל בכלל ולעיה"ק ירושלים

בפרט', והפטיר רבי יוסף חיים את דבריו, ואמר: 'לדעתי לא תצא היהדות החרדית בארץ הקודש מורוחת מעזרתם של יהודי גרמניה', ולכשנשאל מפי אנשי הגולה: 'הלא ר' שמשון רפאל הירש הציל בשיטה זו את יהדות אשכנז מדרת שחת', ענה רבי יוסף חיים ואמר: 'ר' שמשון רפאל מצא אז את פראנקפורט בדיוטא התחתונה ביותר במובן הרוחני, ולא היה עוד יותר מה לסכן'.

• **תחילת דרכו של ר' משה אויערבאך**

בסופה של שנת תרס"ט הגיע ר' משה אויערבאך לארץ הקודש, ותיכף עם בואו נכנס לתפקידו, בתמיכתם של גדולי ירושלים, ואמנם מיד הצליח גם לחזק את התלמודי תורה 'צעה ישראל', ולפרוס את מצודתו גם על היישוב 'פתח תקוה', 'ראשון לציון', 'רחובות', 'חיפה', כשהוא עומד בכל עת במגע הדוק עם מנהלה של אגודת 'שומרי תורה' הגה"צ ר' זרח בראווערמאן זצ"ל, ולא עשה דבר קטן מבלי לשאול את פיו של הגה"ק ר' יוסף חיים זצ"ל, והחשיבו כמי שהיה האורים ותומים בענייני חינוך.

• **דרכו הקשה של ר' משה**

קשיים מרובים נערמו בדרכו המסורה של ר' משה, עד אשר לעיתים הגיע למצב שכמעט מטה שכמו לסבול, וכמעט שכבר אמר להחליט לעשות שינויים קלים בסדרי הלימודים, בכמה תלמודי תורה חדשים שעמדו

להתייסד ע"י ארגונו, אך מכיון שלא העיז לעשות כזאת מבלי להיוועץ ולשאול את פי הגה"ק ר' יוסף חיים, חגר עוז במתניו, ועלה לעיה"ק ירושלים יחד עם ר' יהושע שטאמפער ממיסדי היישוב 'פתח תקוה', ופרס את העניין כשמלה לפני הגה"ק ר' יוסף חיים.

• **תשובותיו של הגה"ק ר' יוסף חיים**

עדי ראהי שנכחו באותו מעמד בו שטחו לפני הגה"ק ר' יוסף חיים את שאלותיהם, מספרים על תשובותיו שנאמרו בניחותא רב, ואחרי שתיאר לפניו ר' יוסף חיים באריכות את מאבקי החינוך שביירושלים מראשיתם, ועל כל התלאה אשר מצאתם, והקשיים אשר נערמו בדרכם של העומדים בראש המערכה, וגם סיפר להם על חסדי ה' שנעשו עמהם, הציג לפניו ר' יוסף חיים שתי שאלות כתשובה לשאלותיהם, וא"ל: חז"ל קבעו, אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה, האם אתם יכולים להבטיח זאת שמכל אלף ילדי ישראל שיתחנכו בבתי החינוך שאומרים אתם לייסד יצא לכל הפחות אחד הראוי להוראה? וכאשר ר' יהושע החל מהסס על הבטחה מעין זו נענה לו ר' יוסף חיים: א"כ הרי אין זה מקרא כלל, שהרי אם חז"ל קבעו שמכל אלף הנכנסים להתחנך לתורה מוכרח לצאת אחד הראוי להוראה יוצא שביט חינוך שאינו יכול לערוב על דבר זה, אין שם מקום 'בית חינוך' עליו כלל וכלל.

המשך יבוא אי"ה

וועד ההתנהגות תקנות
ש"י קהל סבא לבד סאטמאר
פני ירושלים עירי תבשיל

ברכת מזל טוב

הננו משגרים בזה ברטותינו הנאמנות קדם יידינו החשובים כא"א בשמו הטוב יבורך ויהולל.
הן המה אשר זכו לעשות רצון צדיק ולהיות ראשונים למקראי קודש לערוך שמחתם כפי התקנות שנתקנו בקרב קהילתנו הק'

הרה"ק ר' דוב בער קליין שליט"א
זרע ישראלי בנו למדט

משפ' פייערוערגער
זרע ישראלי בנו למדט

הרה"ק ר' יוסף לייב יאקאב הי"ו
זרע ישראלי בנו למדט

אשריכם! אשריכם! מהם יראו וכן יעשו

והי"ר מלפני שכן במרומים, שיוכח כ"א לראות רוב תענוג ונחת מכל יוצאי הצליהם, ובזכות הרבים אשר תליי כבם, אך טוב וחסד ירדפכם, אושר ועושר יאז מנת חלקכם, עדי נזכה בקרוב בימינו, עם מלכינו בראשינו, לקבל פני משיח צדקינו, אמן ואמן.

כד המכריזים בשם חברי קהילתנו
וועד התקנות

אתקינו סעודתא

עניני מאכלי שבת (ל) מאכלי יום השבת

סדר קידוש היום - המשך

שאלה. מנהג העולם לומר בקידוש שבת דשחרית קודם סברי מרן, פסוק על כן בירך ה' את יום השבת ויקדשהו, וקשיא לן והלא זה חצי פסוק, וקיי"ל כל פסוקא דלא פסקיה משה רבינו עליו השלום לא פסקין. יורינו ושכמ"ה. תשובה. חצי פסוק זה נזכר בדברי רבינו ז"ל, בספר פרי עץ חיים דף פ"ט ריש פרק ז' ע"ש. וראיתי להרב חסד לאלפים בסי' רפ"ט שכתב, ששמע שמפקפקין בזה שהוא חצי פסוק, ולכן צריך לומר הפסוק כולו יע"ש, והרב כף החיים סי' ל"ו אות ל"ח זכר דבריו, וסיים או יאמר הפסוק כולו או לא יאמר אפילו החצי יע"ש. ואני אומר מאחר דאמירת חצי פסוק זה הובאה בספר פרי עץ חיים שהם דברי רבינו הגדול ארי"ה החי זלה"ה, דרוח אלקין קדישין ביה, אין לפקפק בהם כלום, כי מי יחוש יותר ממנו. ואע"ג דאמירת פסוק זה לא נזכרה בשער הכונות שסידר מהרש"י ז"ל, ומצינו להגאון חיד"א ז"ל בשו"ב אי"ח סי' תצ"ג, בענין פטירת רשב"י זיע"א ביום ל"ג לעומר, שנזכרה בספר פרי עץ חיים ולא נזכרה בשער הכונות כתב שאין לסמוך על זה כ"כ, התם שאני, כי גם בספר פרי עץ חיים לא נזכר דבר זה בכל ספרי פני"ח, שיש דמוסים שלא נזכר בהם ד"ז, ועוד התם מצא טעם לטעון משום דבספר הכונות נחית לעשות שייכות לאותו היום עם רשב"י, ואמאי לא זכר שם גם דבר זה, והן אמת כי על זו הטענה יש פה להשיב, עכ"ז נראה דודאי יש לסמוך על ספר פני"ח באמירת חצי פסוק חנו', וכן נהוג עלמא, על כן חובה עלינו ליישב הדבר. (שו"ת רב פעלים אי"ח סי' י"א)

לאכול מיני מזונות לאחר קידוש

ובהנהגה לאכול מה שנקרא לעק"ח לפני סעודת שחרית בסמוך לה, כיון שאוכלים רק כביצה, דעכ"ש כולי עלמא מודי שכן הוא נכון, וכנראה שעיקר החשש במניעת תיאבון בסעודת מצוה, היא רק בסעודת הלילה, שכבר אוכלים כל היום, ועל ידי מעט הנאכל קודם זמן הסעודה, יכול להיות על ידי זה גמר חשיבה, עד שבסעודת מצוה תהיה על ידי זה כאכילה נסה קצת, מה שאין כן בסעודת שחרית שיש בזה ממה נפשך, אם יאכל מכיסנין כדי שביעה כדי קביעת סעודה, הרי ממילא זה בכלל לחם גמור, להמוציא ולברכת המזון, וממילא שלכולי עלמא יהיה יוצא בזה חיוב סעודת פת בשבת קודש, וצריך לעיין עוד בזה, וכל שיאכל פחות מכדי שביעה, הרי יאכל הלחם ודאי לתיאבון. (אשל אברהם, בוטשאטש)

ברכת בורא מיני מזונות קודמת גם לברכת היין, ומכל שכן המוציא, שהרי היא קודמת גם לברכת בורא מיני מזונות, ולכן בשבת ויום טוב כשמקדש על היין צריך לכסות את הפת שלא יראה בושתו שמקדימין לו ברכת היין. וכן בשחרית שמקדש ואוכל אחר כך מיני מזונות צריך לכסותן בשעת הקידוש. (קיצור שולחן ערוך סימן נה סעיף ה)

לצאת ידי ר' חזקא

והעולם אומרים דבמיני תרגימא שאוכלים בבוקר אחר קידושא רבא, יוצאין קצת ידי ר' חזקא ע"ה, שאומר לאוכל בשבת קודש ד' סעודות. (טעמי המנהגים)
במה שנהגו קצת אנשים לומר בשבת שיוצאים סעודת ר' חזקא, יש בזה איסור, ואולי גם מינות, לפי הני"ל כיון שנפסק בש"ס דלא כר' חזקא, וצריך ליהרר בזה מאוד. (שו"ת מהרש"ם יו"ד סי' ל"ח)

בקבלה מהרב הקדוש רבי שמואל מקאמניקע זצ"ל, שכשהלך על ברית מילה בשבת קודם הסעודה, ועשה שם קידוש ואכל פת הבא בכיסנין, לא בירך אחריה מעין שלש, מטעם שבה האכילה יצא דעת רבי חזקא, שאמר שארבע סעודות חייב אדם לאכול בשבת, וכדי להורות שאין הלכה כמותו, לפיכך לא בירך עליו אחר כך, כדי שיפטרנו ברכת המזון, ויהיה נחשב רק כסעודה אחת. (שו"ת מור ואחלות)

יסודי התורה

עליית עזרא

דף ט: ריש לקיש הוי סחי בירדנא, אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא. אמר ליה, אלהא, סנינא לכו, (פי' רש"י, לכל בני בבל שלא עלו בימי עזרא, ומנועו שכינה מלבוא מלשוב לשרות בבית שני) דכתיב, אם חומוה היא נבנה עליה טירת כסף, ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז, אם עשיתם עצמכם כחומוה ועליתם כולכם בימי עזרא, נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו, (פי' רש"י, שאינו נרקב כך לא הייתם חסרים שכינה) עכשיו שעליתם כדלתות, (פי' רש"י, שער שיש בו שני דלתות, פותח אחד וחבירו סוגר, כך עליתם לחצאין) נמשלתם כארז שהרקב שולט בו.

והנה מרן רביה"ק ז"ע, מבאר את סוגיא זו באריכות בספרו הגדול ויואל משה מאמר שלש שבועות סי' י"ב, ומביא את דברי הרמב"ן, במאמר הגאולה סוף שער הראשון, וזלה"ק: והנה אחר הגאולה הזאת שנעשתה ברשיון כורש אתה יודע ממוגילת אסתר הפיזור הגדול והפירוד העצום אשר היה לעמנו בכל מדינות המלך אחשוורוש מהודו ועד כוש, ואחר כך לא עלו לארץ רק מעטים עלו עם עזרא מבבל וכו', ויתכן אצלי כי רשיון כורש לא היה למלכות בית יהודה, ואם תאמר שהיה רשיונו על הכל כאשר אמר בכל מלכותו, לא רצו לעלות שאר השבטים שלא אבו לדחוק את הקץ, שידוע היה אצלם כי פקידת שבעים שנה לבבל נאמר ולא עליהם. עכלה"ק, והרי לן מבואר להדיא שאף שהיה אז ברשות המלכות והיתה פקידה מן השמים לעלות לארץ ישראל ולבנות בית המקדש, והיה אחר זמן הקץ המבואר בקרא שבעים שנה, וגם התנבאו הנביאים שהיא פקידה לעלות כמבואר בקרא, אעפ"כ פחדו בכל המדינות לעלות מחשש דחיקת הקץ, יען שלא עליהם נאמרה הפקידה כ"א על בבל, ומה שאמר שלא אבו לדחוק את הקץ, אף שזו שבועה אחרת לבד השבועה של העליה לא"י בחומה, מכל מקום כיון שעל כל אלו השבועות הזהיר הכתוב בלשון אחד אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שפי' חז"ל שזה קאי על עת הקץ, אלא שהוצרך על שלש ענינים אלו שלש שבועות, שכל אחד מהם הוא ענין אחר שלא היינו למדים אחד מחבירו, אבל אחר שגילה לנו הכתוב ג' שבועות על כל אלו הענינים שוב ידעינן שהכל מטעם אחד שלא לדחוק את הקץ, שכל אלו הג' מקראות המה בלשון אחד.

ומבאר רבינו שלכאורה קשה ע"ז מסוגייתנו שדרש ר"ל שאם היו עולים כולם בימי עזרא היתה השכינה שורה בבית המקדש, ובמדרש איתא יותר שלא היה חרב בית המקדש נמצא שהיה חטא בדבר, ואין זה מתאים לכאורה לדברי הרמב"ן ז"ל, ומבאר שלא קשה מידי, ראשית הלא מבואר בגמרא אח"כ דפליג בזה ר"י על ר"ל ולא ס"ל אף דרשא, אלא אף אם היו כולם עולים לא היתה השכינה שורה כמו שדרש מקרא דיפת אלוקים ליפת וגו'. והפני יהושע כתב דיש ללמד זכות על אותן שלא עלו עם עזרא כיון שעדיין לא הגיע הזמן והוא דאמר ר"ל בפ"ק דיומא א"ל קא סנינא לכו שלא עליהם כולכם בימי עזרא לאו מימרא פסוקה הוא ואגדות חלוקות הן, עיי"ש. וחידוש שלא הביא ששם בגמרא במקומו פליג ר"י על האי אגדה דר"ל, ואפשר שכלל זה בלשון אגדות חלוקות כי ראה גם שאר פלוגות במדרשות ועכ"פ אין קושיא מהך מימרא דר"ל. ועל הרמב"ן בלאו הכי לא קשה ממימרא דר"ל כי הרמב"ן כתב דבריו על שארי המדינות שלא היתה הפקידה אלא על בבל, ור"ל מיידי מבבל שאמר סנינא לכו כי גם מבבל לא עלו רק מיעוטא דמיעוטא.

ויותר נראה שגם מר"ל לא קשה מידי דלא אמר ר"ל שחטאו בזה שלא עלו כולם אלא שגרים החטא שלא זכו לעלות כולם כמו שאמרו בגמרא ראויים היו בימי עזרא ליעשות להם נס כבימי יהושע אלא שגרים החטא, וע"ז אמר סנינא לכו שגרים החטא שלא ניתן להם רשות מן השמים לעלות כולם.

קהל יטב לב דיסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פעדיק ירושלים תובמ"א

ברכת מזל טוב

באותות כבוד וזיקר וברנשי גיל ושמחה, הננו משגרים בזה ברכותינו ואיחולינו,
אל מול דידונו א"ש פעה"ק.

הרה"ג ר' דוב בער קליין שליט"א
להלל נישואי בנו
ה"פארספיל" במועצ"ק באלם "חות דעת"

הרה"ק יוסף לייב יאקאב הי"ו
ולאביו הרה"ק ר' נחמן יאקאב שליט"א
ולחותנו הרה"ק ר' מנחם צבי ראטער הי"ו
להלל חולדת בנותיו - נכדותיהם
ה"קידושא רבה" בבית מדרשו "בקר משה"

וזאת הברכה, שתרו רוב נחת דקדושה מהם ומכל יוצאי חלציהם, אכיה"ר.

הוצאות הגיליון הנדב ע"י

הרה"ג ר' דוב בער קליין שליט"א
להלל נישואי בנו

הרה"ק שמשון פישער הי"ו
לעי"נ אביו הרה"ק ר' יעקב אהרן ב"ד
שמשון ז"ל
גלבי"ט חסון תשי"ב

הרה"ק יוסף לייב יאקאב הי"ו
להלל חולדת בנותיו

לעי"נ הרה"ק ר' יוסף ב"ר יעקב ז"ל
גלבי"ט חסון תשי"ב

שמחת באומרים ל"י

ברכת מזל טוב לדידי היקר, סופר מהיר
במלאכתו, יראתו קודמת לחכמתו.

הרה"ק יוסף לייב יאקאב הי"ו
להלל חולדת בנותיו למדט

ה"ל'ר שתוכה לרבות רוב נחת דקדושה
ממנה ומכל יוצ"ח

הכ"ד יירדך: יואל היילברון

שיעור השבוע

כפי סדר הלימוד במסגרת
שמוע ביטן - תשמע בחדש

לך לך	מחזור	מחזור	מחזור
זמנא	ה: יב: ☐	ה: יב: ☐	ה: יב: ☐
מאנא	ו: יג: ☐	ו: יג: ☐	ו: יג: ☐
דינסטא	ז: יד: ☐	ז: יד: ☐	ז: יד: ☐
מיטוואך	ח: יו: ☐	ח: יו: ☐	ח: יו: ☐
דאנערשטאג	ט: יז: ☐	ט: יז: ☐	ט: יז: ☐
מייטאג	י: יח: ☐	י: יח: ☐	י: יח: ☐
שבת קודש	יא: יט: ☐	יא: יט: ☐	יא: יט: ☐

אברך יקרי! בעה"ב יקרי!

נצל חודמנות מיוחדת זו, להצטרף בלימוד המסכת ושיחא דבר שלם
ומתוקן ולשמוח עם אלפי חבריך בחבי' תכל סיום כל המסכת כולה

אל תאמר לכשאפנה אשנה!